Facilitering af kvalitetsklynger – En erfaringsopsamling

Hovedresultater

Marie Henriette Madsen og Vibeke Kristine Scheller

VIVE

Hovedresultater

Kvalitetsklynger blev indført som en del af kvalitetsmodellen for almen praksis i 2018. Kvalitetsklyngerne er en ramme for de praktiserende læger til at drøfte selvvalgte emner og data i mindre grupper med henblik på at styrke faglig udvikling og god praksis. Tidligere evalueringer har vist, at mødeledelse og kvalificeret styring af gruppedrøftelser på mødet er vigtigt, og i 2023 angav flertallet af klyngernes koordinatorer, at de ville tage imod hjælp til facilitering, hvis det blev tilbudt.

Som konsekvens heraf indgår ekstern facilitering som fast del af en nyudviklet klyngepakke – 'Samarbejde og fællesskab' – og denne undersøgelse har haft til formål at samle erfaringer med ekstern facilitering i relation til denne klyngepakke.

Formålet med denne erfaringsopsamling er at afdække klyngemedlemmer, klyngekoordinatorer og eksterne facilitatorers oplevelser med ekstern facilitering som del af et klyngemøde.

Fokus med erfaringsopsamlingen var at undersøge følgende:

- Hvordan udfoldes den eksterne facilitators rolle på møderne i samspil med klyngekoordinator og klyngemedlemmer?
- Hvilke aspekter af den eksterne facilitering får betydning for, hvordan klyngemøderne gennemføres?
- Hvordan oplever klyngemedlemmer og klyngekoordinatorer udbyttet af møderne, når en ekstern facilitator deltager?

Overordnet bekræfter denne undersøgelse, at klyngemødernes forløb har betydning for de praktiserende lægers oplevede udbytte. Mødelederen har derfor en vigtig rolle, uanset om denne rolle varetages internt i klyngen, fx af klyngekoordinatoren, eller af en ekstern facilitator.

Desuden peger undersøgelsen på, at udbyttet af ekstern facilitering både afhænger af rammesætning af facilitatorens rolle samt af facilitatorens mulighed for at bidrage med faglige input til mødets emne og mulighed for at facilitere et trygt og refleksivt rum.

Ekstern facilitering kan bidrage med struktur og rammesætning af faglige diskussioner – men kræver tydelig forventningsafstemning

Ekstern facilitering kan bidrage til mødets struktur, sikre fremdrift og understøtte gode rammer for vidensdeling og dialog internt i klyngen. For klyngekoordinatorerne kan ekstern facilitering desuden være en mulighed for at deltage mere aktivt i drøftelserne. Samtidig viser undersøgelsen, at forventningerne til ekstern facilitering ikke altid indfries, hvilket både kan skyldes manglende forventningsafstemning om formålet med ekstern facilitering, at facilitatoren har andre kompetencer end forventet i klyngen, eller at selve klyngepakkens format begrænser facilitatorens mulighed for at tilpasse mødet til klyngens behov. En tydelig forventningsafstemning mellem facilitator og klyngekoordinator forud for mødet er derfor vigtig.

Faglig indsigt og nye perspektiver er væsentligt for oplevet relevans og udbytte

I denne undersøgelse indgår facilitatorer med forskellige faglige baggrunde, herunder både praktiserende læger i konsulentfunktioner og organisationskonsulenter fra regionernes kvalitetsenheder. Eksterne facilitatorer, der har en særlig faglig indsigt i det emne, som klyngemødet omhandler – i denne undersøgelse: ledelse, organisation eller praksisudvikling – vurderes især at tilføre værdi til møderne. Klyngemedlemmerne oplever det desuden som værdifuldt, når en ekstern facilitator kan oversætte klyngernes data til meningsfulde diskussioner, tilføje nye perspektiver på organisering og samarbejde til diskussionerne og relatere temaet til erfaringer fra andre klynger. Når dette lykkes, opleves mødet som inspirerende og relevant. Omvendt opleves udbyttet som begrænset, når facilitatorens rolle reduceres til blot at afvikle klyngepakkens program og styre tidsplanen.

Betydningen af tryghed, tid og kendskab til klyngen

Etablering af et trygt og refleksivt rum er centralt for den måde, kvalitetsklyngerne fungerer på, idet det giver mulighed for en åben dialog og gensidig inspiration til udvikling af de enkelte lægers praksis. Klynger med stærk intern tillid har ofte gode forudsætninger for at drøfte følsomme emner, fx om samarbejde og ledelsesstil på egen hånd, mens eksterne facilitatorer i andre tilfælde kan bidrage til at bryde uhensigtsmæssige dynamikker og skabe balance i klyngens diskussioner. Dette forudsætter dog, at den eksterne facilitator har et vist kendskab til klyngens kultur og dynamik. Både facilitatorer, klyngekoordinatorer og klyngemedlemmer peger desuden på, at klyngepakken 'Samarbejde og fællesskab' rummer meget indhold, som skal nås på kort tid, hvilket kan begrænse den eksterne facilitators mulighed for at understøtte fordybelse og refleksion på klyngemøderne.

Denne undersøgelse er baseret på dataindsamling i et afgrænset antal klynger. På tværs af klyngerne vurderes ekstern facilitering som et relevant redskab i klynge-

modellen – særligt ved emner, der ligger uden for lægernes kernefaglighed, og hvor der er behov for en mere neutral mødeleder end klyngekoordinatoren. Ekstern facilitering er dog ikke i sig selv en garanti for større udbytte af klyngemøderne, idet parametre som facilitatorens kompetencer, forberedelsen af mødet i samarbejde med klyngekoordinatoren og den rette balance mellem styring og fleksibilitet i mødet også har en betydning. En større undersøgelse, hvor der ses på et bredere udsnit af klyngemøder, vil formentlig kunne belyse andre forhold med betydning for, hvornår ekstern facilitering er relevant og nødvendigt. Ovenstående peger imidlertid på, at ekstern facilitering ikke i sig selv bidrager til oplevet udbytte af klyngemøderne, men skal ses i samspil med både klyngen, klyngepakken og det konkrete emne for klyngemødet.

Fakta om undersøgelsen

Erfaringsopsamlingen er tilrettelagt som et casestudie i fem kvalitetsklynger, som i efteråret 2024 og foråret 2025 har gennemført et klyngemøde med udgangspunkt i klyngepakken 'Samarbejde og fællesskab'. Der er tale om et mindre studie, der skal ses i sammenhæng med VIVEs tidligere evalueringer af klyngemodellen.

Observation af klyngemøder

I alle fem klynger er der gennemført observation af det klyngemøde, hvor klyngepakken 'Samarbejde og fællesskab' blev gennemført. En af denne rapports forfattere deltog i klyngemødet med henblik på at observere facilitatorens arbejde med struktur og proces i samspil med klyngekoordinator og klyngemedlemmer.

Interviews

Efter klyngemødet blev der gennemført interviews med klyngekoordinator og 1-2 klyngemedlemmer, som deltog i mødet. Der er desuden gennemført interviews med de eksterne facilitatorer, som bidrog til møderne i de fem klynger. I alt er der gennemført 13 kvalitative interviews.

Hovedresultater: Facilitering af kvalitetsklynger – En erfaringsopsamling
VIVE/2025
HR_303081